

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 26.07.2002
COM(2002) 430 τελικό

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ
ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 93/83/ΕΟΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ
ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΓΓΕΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ
ΔΟΥΡΥΦΟΡΙΚΕΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΛΩΔΙΑΚΗ
ΑΝΑΜΕΤΑΔΟΣΗ**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
2.	Η ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΣΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΝΟΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ.....	4
2.1.	Προθεσμίες μεταφοράς	5
2.2.	Χαρακτηριστικά της μεταφοράς	5
2.2.1.	Διατάξεις σχετικές με τις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις.....	5
2.2.2.	Διατάξεις σχετικές με την καλωδιακή αναμετάδοση.....	5
3.	Η ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ.....	7
3.1.	Υπόμνηση ορισμένων αρχών	7
3.1.1.	Η παράμετρος του «αποτυπώματος δέσμης» για τη διαχείριση των δικαιωμάτων του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων που συνδέονται με τη δορυφορική ραδιοτηλεοπτική μετάδοση	7
3.1.2.	Η ιδιαιτερότητα των συμβατικών σχέσεων που συνδέονται με την καλωδιακή αναμετάδοση	9
3.1.3.	Η πληρέστερη οργάνωση της διαδικασίας μεσολάβησης.....	10
3.2.	Σκέψεις για τη βελτίωση ορισμένων μηχανισμών	12
3.2.1.	Η διευκόλυνση των διαπραγματεύσεων που συνδέονται με την καλωδιακή αναμετάδοση	12
3.2.2.	Η καθιέρωση ενός ενιαίου φορέα επαφής στα πλαίσια της καλωδιακής αναμετάδοσης	13
3.2.3.	Ο εξορθολογισμός της διαχείρισης των δικαιωμάτων που συνδέονται με την εγκατάσταση συλλογικών κεραιών.....	14
4.	ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΣΤΟ ΝΕΟ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ16	
4.1.	Η διαφοροποίηση των εθνικών τρόπων μετάδοσης.....	16
4.2.	Η διαφοροποίηση των τρόπων διασυνοριακής αναμετάδοσης.....	16
5.	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	18

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τόσο η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς όσο και οι τεχνολογικές εξελίξεις που καθιστούν δυνατή τη μετάδοση τηλεοπτικών εκπομπών πέραν των εθνικών συνόρων οδήγησαν στην ανάπτυξη της έννοιας του «ευρωπαϊκού οπτικοακουστικού χώρου», έννοιας η οποία έλαβε σάρκα και οστά στην οδηγία 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 3ης Οκτωβρίου 1989 για το συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων¹, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/36/ΕΚ της 30ής Ιουνίου 1997 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου² (εφεξής "οδηγία για την τηλεόραση χωρίς σύνορα").

Στην οδηγία αυτή καθορίζεται το νομικό πλαίσιο αναφοράς για την ελεύθερη παροχή ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση ώστε να προωθηθεί η ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής αγοράς (αρχές της ελεύθερης λήψης και αναμετάδοσης των τηλεοπτικών προγραμμάτων). Εν προκειμένω, η οδηγία συντονίζει σε κοινοτικό επίπεδο ορισμένες διατάξεις των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων σε τομείς όπως ο καθορισμός της ισχύουσας νομοθεσίας όσον αφορά τους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς, η προώθηση της διανομής και της παραγωγής ευρωπαϊκών έργων, η πρόσβαση σε εκδηλώσεις ιδιαίτερης σημασίας, η τηλεοπτική διαφήμιση, η χορηγία, οι τηλεαγορές, η προστασία των ανηλίκων και της δημόσιας τάξης καθώς και το δικαίωμα διόρθωσης.

Εντούτοις, ανεξάρτητα από την ανωτέρω οδηγία, η διασυνοριακή μετάδοση τηλεοπτικών προγραμμάτων μέσω δορυφόρου καθώς και η καλωδιακή αναμετάδοσή τους από άλλα κράτη μέλη προσέκρουε πάντοτε στην έλλειψη ασφάλειας δικαίου που σχετίζεται με τις αποκλίσεις των εθνικών διατάξεων για το δικαίωμα του δημιουργού. Συνεπώς, το εν λόγω νομικό πλαίσιο έπρεπε να συμπληρωθεί όσον αφορά το δικαίωμα του δημιουργού.

Πράγματι, ο κοινοτικός οπτικοακουστικός χώρος δεν ήταν δυνατόν να υλοποιηθεί χωρίς αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων του δημιουργού (δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας) και των συγγενικών δικαιωμάτων. Πράγματι, η εν λόγω προστασία αποτελεί παράγοντα που ευνοεί τη δημιουργία έργων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διότι δίνει τη δυνατότητα στους κατόχους των δικαιωμάτων και στους χρήστες να επωφελούνται πλήρως από την ευρωπαϊκή διάσταση των ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων. Επιπλέον, η προστασία αυτή, παρά το γεγονός ότι λαμβάνει ενίοτε τη μορφή αποκλειστικού δικαιώματος, συμβάλλει στην αποφυγή του ενδεχομένου να αντιτάσσονται οι κάτοχοι των δικαιωμάτων κατά αμετάκλητο τρόπο στη μετάδοση ή την αναμετάδοση προγραμμάτων πέραν των εθνικών συνόρων και, με τον τρόπο αυτό, αποτρέπει τον κατακερματισμό της εσωτερικής αγοράς.

Η προστασία των δικαιούχων είχε προβλεφθεί σε επίπεδο διεθνών συμβάσεων με τη σύμβαση της Βέρνης (όπως τροποποιήθηκε από τη σύμβαση των Παρισίων) για την προστασία των δημιουργών λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων και με τη σύμβαση της Ρώμης, η οποία οργανώνει την προστασία των καλλιτεχνών, των παραγωγών φωνογραφημάτων και των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών. Ωστόσο, καθώς οι συμβάσεις αυτές δεν είχαν ως στόχο την εξάλειψη των εμποδίων που προκύπτουν για τις διασυνοριακές μεταδόσεις από τις διαφορές νομοθεσίας μεταξύ των συμβαλλομένων κρατών, η οδηγία 1993/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Σεπτεμβρίου 1993³, περί συντονισμού ορισμένων

¹ ΕΕ L298/23 της 17.10.1989.

² ΕΕ L 202/60 της 30.7.1997

³ ΕΕΕΚ αριθ. L 248 της 6.10.93.

κανόνων όσον αφορά το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα που εφαρμόζονται στις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις και την καλωδιακή αναμετάδοση (εφεξής, στο κείμενο, «οδηγία») προσπάθησε να εξασφαλίσει μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου, σε συμβατική βάση, για δύο τρόπους μετάδοσης που καθιστούν δυνατή τη διασυνοριακή μετάδοση: τις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις και την καλωδιακή αναμετάδοση προγραμμάτων.

Δεδομένου ότι η προθεσμία μεταφοράς της οδηγίας στα εθνικά νομικά συστήματα ήταν η 1η Ιανουαρίου 1995, είναι πλέον δυνατόν να γίνει μια πρώτη αξιολόγηση της εμβέλειάς της με βάση μια ορισμένη διάρκεια εφαρμογής, όπως προβλέπουν οι διατάξεις του άρθρου 14, παράγραφος 3 της οδηγίας αυτής. Για το σκοπό αυτό, εκπονήθηκε, το έτος 2000⁴, σχετική μελέτη για λογαριασμό της Επιτροπής, ενώ, κατά τη διάρκεια του 2001, πραγματοποιήθηκαν πολυάριθμες επαφές με εκπροσώπους των διαφόρων μερών που εξαρτούν συμφέροντα από την εφαρμογή της οδηγίας. Η εν λόγω μελέτη και οι προαναφερθείσες επαφές συνέβαλαν στην κατάρτιση της παρούσας έκθεσης.

Αν και τα τελευταία έτη το οπτικοακουστικό και τεχνολογικό περιβάλλον εξελίχθηκε σημαντικά, ωστόσο η εξέλιξη αυτή επιβεβαιώνει τη σημαντική θέση που κατέχουν τα δορυφορικά και καλωδιακά επικοινωνιακά μέσα για τη μετάδοση τηλεοπτικών προγραμμάτων. Πράγματι, εκτιμάται ότι, το 2000, άνω του 50% των νοικοκυριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχαν καλωδιακή σύνδεση (30,6% ήταν συνδρομητές), ενώ το 20% διέθεταν εγκαταστάσεις απευθείας δορυφορικής λήψης ή λήψης εξομοιούμενης με την απευθείας λήψη. Είναι επίσης ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι, αν αθροιστούν τα νοικοκυριά που έχουν συνδρομή σε καλωδιακά δίκτυα και τα νοικοκυριά που διαθέτουν κεραίες απευθείας λήψης, εκτιμάται ότι περίπου το 50% των νοικοκυριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν πρόσβαση σε πολλά ραδιοτηλεοπτικά κανάλια⁵.

Επομένως, πέραν της ανάλυσης που αφορά τη μεταφορά της οδηγίας στις εθνικές νομοθεσίες, αποφασιστική σημασία έχει η εξέταση της συγκεκριμένης εφαρμογής της στην πράξη προκειμένου να κριθεί αν επιβάλλεται η χάραξη νέων προσανατολισμών για το μέλλον. Εξάλλου, το μέλλον αυτής της νομοθετικής πράξης πρέπει επίσης να εξεταστεί και υπό το πρίσμα του νέου οπτικοακουστικού περιβάλλοντος εντός του οποίου τα προσφερόμενα προγράμματα θα αποτελέσουν ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα από πλευράς ανταγωνισμού. Περισσότερο από ποτέ άλλοτε, το ζητούμενο θα είναι να καταστεί δυνατή η δίκαιη προστασία των σχετικών δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, χωρίς να θίγονται τα οφέλη που συνεπάγεται η δημιουργία μιας πραγματικής οπτικοακουστικής εσωτερικής αγοράς τόσο για τους οικονομικούς παράγοντες που δραστηριοποιούνται στον τομέα όσο και για το ευρύτερο κοινό, το οποίο προσανατολίζεται ολοένα και περισσότερο προς μια διεθνική αγορά.

2. Η ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΣΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΝΟΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Η παρακάτω ανάλυση αφορά τις προθεσμίες μεταφοράς της οδηγίας και το περιεχόμενο των εθνικών διατάξεων.

⁴ Η μελέτη εκπονήθηκε από την AIDAA (Association Internationale des Auteurs de l'Audiovisuel) και είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα www.europa.eu/int/comm/internal_market.

⁵ Στατιστική επετηρίδα 2001 του Ευρωπαϊκού Οπτικοακουστικού Παρατηρητηρίου για τον κινηματογράφο, την τηλεόραση, το βίντεο και τα νέα μέσα μαζικής επικοινωνίας στην Ευρώπη.

2.1. Προθεσμίες μεταφοράς

Η οδηγία έπρεπε να έχει μεταφερθεί στα εθνικά δίκαια των κρατών μελών πριν από την 1η Ιανουαρίου 1995. Ωστόσο, το μόνο κράτος μέλος που τήρησε την προθεσμία αυτή είναι το Βέλγιο. Στα περισσότερα κράτη μέλη η μεταφορά έγινε μεταξύ των ετών 1995 και 1998, αλλά στην Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο τα μέτρα μεταφοράς της οδηγίας ελήφθησαν με μεγάλη καθυστέρηση (τέθηκαν, αντιστοίχως, σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2001 και τη 19η Ιουλίου 2001).

Δεδομένης της κατάστασης αυτής, οι διατάξεις του άρθρου 7 της οδηγίας, που οργανώνουν τη μετάβαση από τα παλαιά εθνικά συστήματα προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων στην εφαρμογή της αρχής της χώρας καταγωγής για τις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις, δεν έχουν μεταφερθεί ακόμη εντός της μέγιστης προθεσμίας των πέντε ετών.

2.2. Χαρακτηριστικά της μεταφοράς

2.2.1. Διατάξεις σχετικές με τις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις

Οι αρχές των άρθρων 2 και 3 της οδηγίας που διέπουν τη μεταφορά των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο των δορυφορικών ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων, μεταφέρθηκαν σωστά σε όλες τις εθνικές νομοθεσίες. Ωστόσο, το θετικό αυτό γεγονός μετριάζεται από τη διαπίστωση ότι η εφαρμογή των εν λόγω αρχών από τους ενδιαφερομένους δεν βασίζεται στη λογική της αρχής της χώρας προέλευσης που περιλαμβάνεται στην οδηγία (βλ. σημείο 3.1.1.).

Σημειώνεται ότι η δυνατότητα επέκτασης μιας συλλογικής σύμβασης σε δικαιούχους της ίδιας κατηγορίας, που προβλέπεται στο άρθρο 3 της οδηγίας, υιοθετήθηκε μόνο στα πλαίσια των εθνικών νομοθεσιών των κρατών μελών στα οποία η επέκταση αυτή αποτελούσε ήδη καθιερωμένη πρακτική.

2.2.2. Διατάξεις σχετικές με την καλωδιακή αναμετάδοση

– Τα άρθρα 8, 9 και 10

Η οδηγία θεσπίζει την αρχή της συμβατικής σχέσης μεταξύ των κατόχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας (δικαιωμάτων δημιουργού) και συγγενικών δικαιωμάτων και των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων (άρθρο 8), ορίζοντας ότι οι πρώτοι δεν μπορούν να ασκήσουν το δικαίωμά τους παρά μόνο μέσω εταιρείας συλλογικής διαχείρισης. Από τη διαχείριση αυτή επωφελούνται επίσης και τα μη μέλη της ίδιας κατηγορίας (άρθρο 9).

Είναι σαφές ότι η υποχρεωτική συλλογική διαχείριση μειώνει την ελευθερία των δικαιούχων, διότι υποβάλλει σε ρυθμιστικούς κανόνες τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων τους. Η διάταξη αυτή ανταποκρινόταν, κατά το χρόνο έκδοσης της οδηγίας, στην ανάγκη επίτευξης ισορροπίας μεταξύ της άσκησης του αποκλειστικού δικαιώματος και της διασφάλισης, για τον οργανισμό εκμετάλλευσης καλωδιακού δικτύου, ότι θα μπορούσαν να αποκτηθούν όλα τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα για τα προγράμματα που θα αποτελούσαν αντικείμενο της αναμετάδοσης χάρη, ειδικότερα, στην επέκταση της συλλογικής διαχείρισης στα μη μέλη, η οποία εγγυούταν στον οργανισμό εκμετάλλευσης καλωδιακού δικτύου την πλήρη εκπροσώπηση του «ρεπερτορίου» που αποτελεί αντικείμενο συλλογικής διαχείρισης.

Στο πλαίσιο του άρθρου 10, ελήφθη υπόψη η ιδιαιτερότητα της κατάστασης στην οποία βρίσκεται ο ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός. Πράγματι, ο οργανισμός αυτός είναι συγχρόνως κάτοχος αποκλειστικών δικαιωμάτων για τα δικά του προγράμματα, αλλά και αγοραστής δικαιωμάτων για την αρχική μετάδοση των προγραμμάτων τα οποία αγόρασε. Στο πλαίσιο αυτό, του αναγνωρίζεται η δυνατότητα να διαπραγματεύεται την απόκτηση των δικαιωμάτων που συνδέονται με την αναμετάδοση των προγραμμάτων, χωρίς οι κάτοχοι των δικαιωμάτων να εκπροσωπούνται υποχρεωτικά από εταιρεία συλλογικής διαχείρισης.

Η συνέπεια αυτής της εναλλακτικής δυνατότητας είναι ότι ο ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός μπορεί να αποκτήσει το σύνολο των δικαιωμάτων που συνδέονται με την καλωδιακή αναμετάδοση και να γίνει, με τον τρόπο αυτό, ο μοναδικός «συνομιλητής» του οργανισμού εκμετάλλευσης καλωδιακού δικτύου. Στο μέτρο στο οποίο οι δημιουργοί διατηρούν το δικαίωμα να εκχωρήσουν σε ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό το δικαίωμα αναμετάδοσης, η άσκηση της μεταβίβασης του δικαιώματος αυτού πρέπει, στο πλαίσιο των εθνικών νομοθεσιών, να συνεπάγεται τις συλλογικές συνέπειες μιας διαπραγμάτευσης, ήτοι τη λήψη ενός ανταλλάγματος από το άλλο συμβαλλόμενο μέρος. Εν προκειμένω, πρόκειται για την καταβολή ενός ορισμένου τιμήματος εκ μέρους του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού είτε στους ίδιους τους δικαιούχους είτε στην εταιρεία συλλογικής διαχείρισης που τους εκπροσωπεί, χωρίς οι εταιρείες συλλογικής διαχείρισης να μπορούν να απαιτήσουν να τους καταβληθεί συναφές αντίτιμο εκ μέρους των οργανισμών εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων.

Από την εξέταση των εθνικών νομοθεσιών προκύπτει ότι οι διατάξεις της οδηγίας που αφορούν την εκκαθάριση των δικαιωμάτων σχετικά με την καλωδιακή αναμετάδοση μεταφέρθηκαν ορθά στο εσωτερικό δίκαιο όλων των κρατών μελών.

Εντούτοις, η πλήρης πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 10, δηλαδή η ύπαρξη εναλλακτικής δυνατότητας σε σχέση με την αρχή των διαπραγματεύσεων μεταξύ των εταιρειών διαχείρισης και των οργανισμών εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων του άρθρου 9 έχει μετριασθεί στα πλαίσια της γερμανικής νομοθεσίας. Πράγματι, η θέσπιση δικαιώματος δίκαιης αμοιβής των δημιουργών που παρέχεται από τις επιχειρήσεις εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων μόνο με τη διαμεσολάβηση εταιρείας συλλογικής διαχείρισης, δεν επιτρέπει τη σύναψη ενιαίας σύμβασης μεταξύ της εταιρείας ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης και της επιχείρησης εκμετάλλευσης καλωδιακού δικτύου ενώ μπορεί να καταστήσει επαχθέστερες, τόσο στη Γερμανία όσο και στα άλλα κράτη μέλη, τις διαπραγματεύσεις που αφορούν την καλωδιακή αναμετάδοση.

– Τα άρθρα 11 και 12

Γενικότερα, οι αρχές της μεσολάβησης και της καλής πίστης μεταφέρθηκαν σωστά, λαμβανομένων υπόψη, σε ορισμένες περιπτώσεις, των οργανισμών που λειτουργούν ήδη σε ορισμένα κράτη μέλη.

Έτσι, σε μερικά κράτη μέλη, ο μεσολαβητής νοείται ως οργανισμός ή επιτροπή διαιτησίας που απαρτίζεται από πολλά μέλη. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η ορολογία αυτή δεν έχει συνέπειες στην οργάνωση της μεσολάβησης, διότι η λύση εξακολουθεί να είναι προτεινόμενη και όχι επιβαλλόμενη. Σε άλλες περιπτώσεις, πρόκειται για τρίτα πρόσωπα τα οποία επιλέγονται από τα μέρη κατόπιν κοινής συμφωνίας, χωρίς να έχει καταρτιστεί εκ των προτέρων κάποιος κατάλογος. Ένα ακόμη πιο ευέλικτο σύστημα είναι εκείνο το οποίο συνίσταται αποκλειστικά και μόνο στην υποχρέωση διαπραγμάτευσης, πράγμα το οποίο δεν αποκλείει τη δυνατότητα των μερών να προσφύγουν σε μεσολαβητή αργότερα.

Δεδομένου ότι η αρχή της καλής πίστης αποτελεί αρχή του δικαίου σε πολλά κράτη μέλη, η μεταφορά της δεν προσέκρουσε σε δυσκολίες και συμπληρώθηκε με τη δυνατότητα προσφυγής στις αρμόδιες αρχές για τη διερεύνηση των περιπτώσεων αυθαίρετης άρνησης της καλωδιακής αναμετάδοσης, όταν οι αρχές αυτές υπήρχαν ήδη πριν αρχίσει να ισχύει η οδηγία.

Κατά συνέπεια, η εξέταση των εθνικών μέτρων μεταφοράς αποδείχθηκε γενικά ικανοποιητική, διαπιστώθηκαν όμως ορισμένα προβλήματα που συνδέονται άμεσα με τη συγκεκριμένη εφαρμογή της οδηγίας στην πράξη.

3. Η ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

Γενικά, φαίνεται ότι οι μηχανισμοί που προβλέπονται από την οδηγία συμβάλλουν στη διασυννοριακή μετάδοση των τηλεοπτικών προγραμμάτων. Ωστόσο, κρίνεται χρήσιμη η εκ νέου επισήμανση ορισμένων καθιερωμένων αρχών και η παρουσίαση κάποιων προβληματισμών με στόχο τη βελτίωση μερικών μηχανισμών.

3.1. Υπόμνηση ορισμένων αρχών

3.1.1. Η παράμετρος του «αποτύπωματος δέσμης» για τη διαχείριση των δικαιωμάτων του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων που συνδέονται με τη δορυφορική ραδιοτηλεοπτική μετάδοση

Ο σκοπός της οδηγίας, με τον ορισμό της έννοιας «παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου σε κοινοτική κλίμακα», ήταν να τεθεί τέρμα στην ανασφάλεια δικαίου σχετικά με τα προς κτήση δικαιώματα, αποσαφηνίζοντας τον τρόπο της επικοινωνίας και τη νομοθεσία περί δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας η οποία διέπει τις συμβατικές σχέσεις μεταβίβασης δικαιωμάτων. Το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο εκπέμπονται τα σήματα των προγραμμάτων, ενώ η εφαρμογή του δικαίου αυτού επεκτείνεται και πέραν των εθνικών συνόρων, στα κράτη μέλη στα οποία λαμβάνονται τα σήματα (μολονότι από τεχνολογική άποψη το αποτύπωμα δέσμης καλύπτει και άλλες επικράτειες εκτός από αυτές των κρατών μελών, ο όρος "αποτύπωμα δέσμης" στην παρούσα έκθεση αφορά μόνο τις επικράτειες των κρατών μελών). Η αρχή αυτή αποτρέπει τη σωρευτική εφαρμογή περισσότερων της μιας εθνικών νομοθεσιών που αντιστοιχούν στα διάφορα κράτη μέλη τα οποία καλύπτονται από το αποτύπωμα δέσμης (αιτιολογικές σκέψεις 14 και 15⁶).

⁶ (14) Εκτιμώντας ότι η νομική αβεβαιότητα όσον αφορά την κτήση των σχετικών δικαιωμάτων, η οποία παρακωλύει τη διασυννοριακή ραδιοτηλεοπτική μετάδοση μέσω δορυφόρου, πρέπει να εκλείψει με τον ορισμό της έννοιας της παρουσίας στο κοινό μέσω δορυφόρου σε κοινοτικό επίπεδο· ότι, με τον εν λόγω ορισμό, πρέπει να προσδιορίζεται συγχρόνως και ο τρόπος που λαμβάνει χώρα η πράξη παρουσίας στο κοινό· ότι ένας τέτοιος ορισμός είναι απαραίτητος για να αποφευχθεί η σωρευτική εφαρμογή περισσότερων εθνικών δικαίων σε μία μόνον πράξη ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης· ότι η παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου πραγματοποιείται μόνο στο κράτος μέλος όπου εισάγονται τα σήματα-φορείς προγραμμάτων, υπό τον έλεγχο και την ευθύνη του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού, σε συνεχή αλυσίδα μετάδοσης προς το δορυφόρο και προς τη γη· ότι οι συνήθεις τεχνικές διαδικασίες που αφορούν τα σήματα-φορείς προγραμμάτων δεν πρέπει να θεωρούνται ως διακοπές στην αλυσίδα ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης.

(15) Εκτιμώντας ότι η συμβατική κτήση αποκλειστικών δικαιωμάτων ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης πρέπει να είναι σύμφωνη με όλες τις νομοθετικές διατάξεις περί του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων που ισχύουν στο κράτος μέλος στο οποίο γίνεται η παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου.

Κατά τα τελευταία έτη, αυξήθηκε πολύ ο αριθμός των τηλεοπτικών καναλιών, πολλά από τα οποία είναι κωδικοποιημένα, με αποτέλεσμα να μην είναι προσπελάσιμα παρά μόνο μετά από πληρωμή συνδρομής εκ μέρους του τηλεθεατή ο οποίος επιθυμεί να τα παρακολουθήσει. Όμως, ακόμη και αν ο τηλεθεατής ο εγκατεστημένος εκτός του κράτους μέλους στο οποίο οργανώνεται η μετάδοση του τηλεοπτικού προγράμματος είναι πρόθυμος να καταβάλει το απαιτούμενο ποσό, προσκρούει πολύ συχνά στην άρνηση του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού, ο οποίος δεν κατέχει τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που απαιτούνται για τη μετάδοση στο εν λόγω κράτος μέλος. Η μη μεταβίβαση των δικαιωμάτων μπορεί να οφείλεται στην έλλειψη οικονομικού ενδιαφέροντος εκ μέρους του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού να διασφαλίσει τη μετάδοση των προγραμμάτων του εκτός της εθνικής του αγοράς (λόγω του μειωμένου ακροατηρίου) ή σε έλλειψη βούλησης εκ μέρους των δικαιούχων να μεταβιβάσουν τα δικαιώματά τους.

Πρόκειται για ένα πρόβλημα που επηρεάζει άμεσα τον τρόπο με τον οποίο ο ευρωπαίος πολίτης αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα της εσωτερικής αγοράς για ένα θέμα της καθημερινής ζωής και το οποίο, ως εκ τούτου, έχει σημαντική αρνητική επίπτωση όσον αφορά την πολιτιστική, γλωσσική, κοινωνική και οικονομική αλληλοδιείσδυση σε ενδοκοινοτικό επίπεδο.

Πρέπει να διευκρινιστεί ότι η αδυναμία των τηλεθεατών να παρακολουθούν εκπομπές που μεταδίδονται μέσω δορυφόρου αφορά εκπομπές που προέρχονται όχι μόνο από συνδρομητικά κανάλια, αλλά και από κανάλια τα οποία εκπέμπουν «καθαρά» (δηλαδή χωρίς κωδικοποίηση), μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται, εξάλλου, πλην των ιδιωτικών ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, και δημόσιοι οργανισμοί. Η Επιτροπή έχει λάβει αρκετές καταγγελίες ιδιωτών αλλά και ερωτήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με το θέμα αυτό.

Έτσι, αναπτύσσεται μια τάση να πωλούν οι παραγωγοί τα προγράμματά τους στους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς υπό τον όρο ότι η δορυφορική μετάδοσή τους πέραν των εθνικών συνόρων θα συνοδεύεται από κωδικοποίηση. Η κωδικοποίηση αυτή επιτρέπει στους παραγωγούς να διαπραγματεύονται την πώληση των ίδιων προγραμμάτων με ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς άλλων κρατών μελών.

Όμως, η αρχή που θεσπίζεται από την οδηγία, και η οποία ανταποκρίνεται στη λογική της εσωτερικής αγοράς, προϋποθέτει τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων, σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας του τόπου παρουσίασης στο κοινό, για το σύνολο του αποτυπώματος δέσμης: στην πράξη, η μεταβίβαση σε εθνική βάση, κατακερματίζοντας την αγορά, αντιβαίνει στην αρχή της οδηγίας.

Το γεγονός ότι η οδηγία προβλέπει τη μετάδοση σημάτων-φορέων προγραμμάτων (άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο γ) σε κωδικοποιημένη μορφή δεν αποδυναμώνει την ισχύ της αρχής της μεταφοράς των δικαιωμάτων στη χώρα παρουσίασης στο κοινό για το σύνολο του αποτυπώματος δέσμης: είτε η μετάδοση γίνεται «καθαρά» είτε κωδικοποιημένα, το αποτύπωμα δέσμης πρέπει να χρησιμεύει ως βάση για την εκμετάλλευση των δικαιωμάτων.

Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον να διαπιστωθεί ότι η κωδικοποίηση των προγραμμάτων αποτελεί παράγοντα ο οποίος ευνοεί τη δικαιότερη αμοιβή των δικαιούχων, εφόσον πρέπει να τεθεί στη διάθεση του τηλεθεατή ο μηχανισμός αποκωδικοποίησης (είτε έχει καταβληθεί συνδρομή είτε όχι), πράγμα που επιτρέπει τον εξαιρετικά ακριβή προσδιορισμό της πραγματικής ακροαματικότητας.

Η Επιτροπή επιμένει στην πλήρη εφαρμογή του εφαρμοστέου δικαίου στα πλαίσια της ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης μέσω δορυφόρου: η μεταβίβαση των δικαιωμάτων για ένα πρόγραμμα ισχύει για ολόκληρο το αποτύπωμα δέσμης και μόνο οι συμβατικές σχέσεις μεταξύ των δικαιούχων ή των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης που τους εκπροσωπούν και των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, που αφορούν ολόκληρο το αποτύπωμα δέσμης, συνάδουν με τις αρχές της εσωτερικής αγοράς.

Σχετικά με το θέμα αυτό, η τήρηση της αρχής της οδηγίας, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη ανοιχτών ή διαλειτουργικών συστημάτων πρόσβασης, καθώς και η τάση για την αυξανόμενη διάδοση συστημάτων απευθείας λήψης με μειωμένο κόστος (όπως οι παραβολικές κεραίες) είναι στοιχεία που διευκολύνουν την πρόσβαση των ευρωπαίων πολιτών σε τηλεοπτικά προγράμματα μεταδιδόμενα μέσω δορυφόρου. Επιπλέον, με τον τρόπο αυτό, θα ενισχυθεί και η καταπολέμηση της πειρατείας, δεδομένου ότι η παράνομη χρήση ορισμένων μέσων (όπως η παράνομη κατασκευή έξυπνων καρτών ή η διανομή κωδικών πρόσβασης μέσω του Internet) δεν θα αποτελεί πλέον το μοναδικό μέσο πρόσβασης σε ορισμένα προγράμματα.

Κατά συνέπεια, πρέπει να ενθαρρυνθεί η εξαντλητική εφαρμογή της αρχής της οδηγίας, η οποία θα συνίσταται στην υπέρβαση της καθαρά εθνικής γεωγραφικής προσέγγισης, με σκοπό να γίνει η εσωτερική αγορά μια πραγματική αγορά χωρίς εσωτερικά σύνορα για τους δικαιούχους, τους παράγοντες που δραστηριοποιούνται στην αγορά και τους τηλεθεατές. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα διεξαγάγει έρευνες και διαβουλεύσεις κυρίως με τους διάφορους ενδιαφερόμενους τομείς προκειμένου να καθορίσει τον τρόπο συνδυασμού των διαφόρων διακυβευόμενων συμφερόντων με την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των τηλεοπτικών υπηρεσιών.

3.1.2. Η ιδιαιτερότητα των συμβατικών σχέσεων που συνδέονται με την καλωδιακή αναμετάδοση

- Ο στόχος της οδηγίας είναι να εξασφαλιστεί η μετάδοση οπτικοακουστικών προγραμμάτων, διασφαλίζοντας συγχρόνως την ενδεδειγμένη αμοιβή των κατόχων δικαιωμάτων δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων, με βάση ένα σύστημα εκτεταμένης συλλογικής διαχείρισης.

Ορισμένοι κάτοχοι δικαιωμάτων θεωρούν ότι η υποχρεωτική συλλογική διαχείριση θίγει εν μέρει τα συμφέροντά τους, διότι τους οδηγεί σε απώλεια κάποιων εσόδων που συνδέονται μ' αυτήν και δεν τους επιτρέπει την καλύτερη δυνατή προώθηση των συμφερόντων τους, πράγμα που θα μπορούσε να γίνει στα πλαίσια μιας ατομικής διαπραγμάτευσης. Πράγματι, στο πλαίσιο της εντολής της, μια εταιρεία συλλογικής διαχείρισης δεν μπορεί να επιδιώκει την πρόβλεψη διαφορετικών ρυθμίσεων ή την εξασφάλιση περισσότερων πλεονεκτημάτων για ορισμένους από τους δικαιούχους τους οποίους εκπροσωπεί.

Ωστόσο, η εκτεταμένη υποχρεωτική συλλογική διαχείριση κατοχυρώνει την ασφάλεια δικαίου ως προς τη ρύθμιση των δικαιωμάτων όλων των δικαιούχων και παραμένει ουσιώδης αρχή στα πλαίσια της καλωδιακής αναμετάδοσης.

- Εξάλλου, η εναλλακτική δυνατότητα που θεσπίζεται με το άρθρο 10 εισάγει μια κάποια ευελιξία, που θα έπρεπε να ανταποκρίνεται στις διάφορες ανάγκες των μερών που εμπλέκονται στην καλωδιακή αναμετάδοση. Εν πάση περιπτώσει, εναπόκειται στον ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό να αποφασίσει αν θα παρέμβει ή όχι για τη μεταβίβαση των συνδεδεμένων με την καλωδιακή αναμετάδοση δικαιωμάτων που δεν του ανήκουν και η απόκτηση των οποίων για μια συγκεκριμένη αναμετάδοση βαρύνει απευθείας τον φορέα εκμετάλλευσης του καλωδιακού δικτύου.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή, φαίνεται ότι αυτή η εναλλακτική δυνατότητα χρησιμοποιείται στο μέγιστο δυνατό βαθμό από μη αμελητέο αριθμό ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, καθώς οι οργανισμοί αυτοί αποκτούν όλα τα δικαιώματα που συνδέονται με το σύνολο των προγραμμάτων τόσο για την αρχική μετάδοση όσο και για την αναμετάδοση μέσω καλωδίου και είναι, ως εκ τούτου, οι μοναδικοί «συνομιλητές» των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων.

Στην περίπτωση αυτή, η θέση ορισμένων δικαιούχων μπορεί να φαίνεται περισσότερο ευάλωτη, δεδομένου ότι δεν εκπροσωπούνται υποχρεωτικά από εταιρεία συλλογικής διαχείρισης. Ο φόβος αυτός πρέπει να αντισταθμίζεται από την αρχή σύμφωνα με την οποία η μεταβίβαση δικαιώματος δεν μπορεί να γίνει χωρίς τη λήψη δίκαιης αμοιβής⁷, σύμφωνα με τις συμβατικές δυνατότητες που προβλέπονται από την οδηγία 93/83/ΕΟΚ.

Έτσι, ένα δικαίωμα αμοιβής το οποίο δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διαχείρισης παρά μόνο από εταιρεία συλλογικής διαχείρισης αποδυναμώνει σημαντικά την αποτελεσματικότητα των μέσων που θεσπίζονται με την οδηγία και έχει αναμφισβήτητα αρνητικές συνέπειες στο επίπεδο της εσωτερικής αγοράς δεδομένου ότι, αναλόγως του κράτους μέλους στο οποίο έλαβε χώρα η αναμετάδοση, οι δικαιούχοι δεν βρίσκονται πλέον σε ισότιμη θέση.

Επιπλέον, η υποχρεωτική παρέμβαση μιας εταιρείας συλλογικής διαχείρισης αποτελεί περιορισμό ο οποίος μπορεί να λειτουργήσει αποτρεπτικά για την αναμετάδοση προγραμμάτων προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη, ενώ ο δικαιούχος θα έπρεπε να μπορεί να εξασφαλίσει δίκαιη αμοιβή στα πλαίσια των συμβατικών του σχέσεων με τον ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό μέσω της απλής κατάρτισης ενός τιμοκαταλόγου και της δημοσίευσης του τιμοκαταλόγου αυτού από τις εθνικές αρχές.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 10 δεν μπορεί να είναι πλήρες και η πρακτική του αποτελεσματικότητα δεν μπορεί να επιτευχθεί παρά μόνο αν όλες οι συνιστώσες του δικαιώματος που συνδέεται με την καλωδιακή αναμετάδοση τηρούν τόσο τις αρχές διαχείρισης που προβλέπονται στο άρθρο 9 όσο και τις διατάξεις του άρθρου 10 της οδηγίας.

3.1.3. Η πληρέστερη οργάνωση της διαδικασίας μεσολάβησης

Αφότου εισήχθησαν τα καλωδιακά δίκτυα, προκύπτουν ενίοτε σοβαρές διενέξεις ως προς το ζήτημα της πληρωμής των τελών που συνδέονται με την αναμετάδοση.

Ενόψει της πραγματικότητας αυτής, και προκειμένου να αντισταθμιστεί η αρχή της συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων καλωδιακής αναμετάδοσης, η οδηγία επέλεξε τη διαδικασία της μεσολάβησης, κατά τρόπον ώστε να δοθεί η δυνατότητα παρέμβασης ενός ουδέτερου προσώπου που έχει τη δυνατότητα να θέσει τέρμα στις πιθανές διενέξεις και στις καταστάσεις που προκύπτουν απ' αυτές.

Ωστόσο, η αρχή αυτή, η οποία εντάσσεται στο πνεύμα της ελευθερίας των συμβάσεων, παρουσιάζει ορισμένες αδυναμίες στην πράξη:

- Η εφαρμογή της προϋποθέτει, αφενός, ότι τα μέρη συμφωνούν στην επιλογή του μεσολαβητή και στο περιεχόμενο της εντολής του, πράγμα που αποτελεί αντικείμενο μιας πρώτης διαπραγμάτευσης. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή

⁷ Άρθρο 11 Α της σύμβασης της Βέρνης.

της η Επιτροπή, υπάρχουν ορισμένες διαφορές οι οποίες έχουν προκύψει εδώ και αρκετά χρόνια, χωρίς να έχει εν τω μεταξύ δρομολογηθεί καμία διαδικασία μεσολάβησης.

Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι η προσφυγή στη διαδικασία μεσολάβησης δεν είναι υποχρεωτική συνεπάγεται σαφώς ότι η διαδικασία αυτή μπορεί να παραμείνει «νεκρό γράμμα».

- Καθοριστική σημασία για την ικανοποιητική εξέλιξη της διαδικασίας μεσολάβησης και για την ολοκλήρωσή της με την εξεύρεση λύσης αποδεκτής από τα δύο μέρη, μέσα σε εύλογη προθεσμία, έχει η καλή πίστη των εμπλεκόμενων στη διένεξη μερών.

Σε ορισμένες διαφορές, από την καταγγελία μιας σύμβασης από ένα συμβαλλόμενο μέρος έως τη δρομολόγηση της διαδικασίας μεσολάβησης είναι δυνατόν να περάσουν πολλά χρόνια, κατά τη διάρκεια των οποίων μπορεί να γίνουν περισσότερο ή λιγότερο εντατικές διαπραγματεύσεις μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, ενώ συνήθως το συμβαλλόμενο μέρος το οποίο δεν κατήγγειλε τη σύμβαση δεν δείχνει πάντοτε ιδιαίτερη επιμέλεια για την επίλυση της διαφοράς.

Κατά συνέπεια, θα ήταν ίσως χρήσιμο, όπως συμβαίνει σε ορισμένα κράτη μέλη, να οργανωθεί λεπτομερέστερα η διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται σε περίπτωση καταγγελίας μιας σύμβασης, με πρόβλεψη εύλογων αλλά μέγιστων προθεσμιών για κάθε φάση πριν από τη δρομολόγηση της μεσολάβησης, με την αυστηρή έννοια του όρου. Αν, έως τη λήξη της ταχθείσας προθεσμίας, οι διαπραγματεύσεις δεν έχουν καταλήξει σε κανένα αποτέλεσμα και αν δεν έχει καταβληθεί καμία αμοιβή στους δικαιούχους, θα ήταν δυνατόν να αποφασίζεται αυτομάτως ότι το μέρος των εσόδων των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων τα οποία αντιστοιχούν στα δικαιώματα δημιουργού και στα συγγενικά δικαιώματα, στα πλαίσια της καταγγελθείσας συμφωνίας, θα τίθεται υπό μεσεγγύηση ώστε να διασφαλίζεται η ισορροπία μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών.

Έτσι, θα ήταν δυνατόν να αναγνωριστεί η δυνατότητα απευθείας διαπραγματεύσεως, χωρίς παρέμβαση τρίτου, επί ένα έτος, και, σε περίπτωση αποτυχίας, θα παρέχεται προθεσμία έξι μηνών για την κατάρτιση της σύμβασης μεσολάβησης.

Μια άλλη διάταξη που ευνοεί την επιμελή εφαρμογή της διαδικασίας θα ήταν η υποχρέωση των εθνικών αρχών να καταρτίζουν και να δημοσιεύουν κατάλογο μεσολαβητών.

Καθώς η Επιτροπή οφείλει να εκπονήσει μελέτη για τα νέα νομικά μέσα διευθέτησης των διαφορών, όπως είναι η μεσολάβηση⁸, ο μηχανισμός αυτός θα εξεταστεί υπό γενικότερο πρίσμα, λαμβανομένης συγχρόνως υπόψη της πείρας που έχει αποκτηθεί στον τομέα της καλωδιακής αναμετάδοσης.

⁸ Βλέπε αιτιολογική σκέψη 46 της οδηγίας 2001/29/ΕΟΚ για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕΕΚ αριθ. L 167 της 22.06.2001, σελίδα 10).

3.2. Σκέψεις για τη βελτίωση ορισμένων μηχανισμών

3.2.1. Η διευκόλυνση των διαπραγματεύσεων που συνδέονται με την καλωδιακή αναμετάδοση

Όπως προκύπτει από τις συναντήσεις μεταξύ των διαφόρων μερών που εμπλέκονται στην καλωδιακή αναμετάδοση και των υπηρεσιών της Επιτροπής, ορισμένες δυσκολίες που εμφανίζονται στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων που γίνονται βάσει του άρθρου 9 της οδηγίας 93/83/ΕΟΚ προκύπτουν κυρίως από το σημαντικό αριθμό διαπραγματευτών που μπορούν να είναι παρόντες από τις δυο πλευρές σε ορισμένα κράτη μέλη.

Από την άποψη αυτή, είναι σημαντικό να διαπιστωθεί ότι σε μερικά κράτη μέλη έχουν ήδη θεσπιστεί κάποιοι μηχανισμοί που διευκολύνουν τις διαπραγματεύσεις.

– Οι συνολικές διαπραγματεύσεις

Στο πλαίσιο αυτό, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη κάθονται στο ίδιο τραπέζι για να διαπραγματευθούν το σύνολο των αναμεταδόσεων: από τη μία πλευρά βρίσκονται οι εταιρείες συλλογικής διαχείρισης (που εκπροσωπούν τους δημιουργούς, τους καλλιτέχνες-ερμηνευτές και τους οργανισμούς οπτικοακουστικών παραγωγών) και οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί, ενώ στην άλλη πλευρά βρίσκονται οι επιχειρήσεις εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων.

Το σχήμα αυτό έχει το πλεονέκτημα ότι συγκεντρώνει όλα τα εμπλεκόμενα μέρη και επιτρέπει τον καθορισμό μιας ενιαίας αμοιβής για μια συγκεκριμένη παροχή. Ωστόσο, οι διαπραγματεύσεις μπορεί να είναι χρονοβόρες και, αν ένα μέρος καταγγείλει τη συμφωνία, όλο το οικοδόμημα καταρρέει.

– Οι διαπραγματεύσεις κατά κατηγορίες δικαιούχων

Η διαδικασία αυτή προϋποθέτει τη διαπραγμάτευση μεταξύ, αφενός, των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων, και, αφετέρου, μίας και μόνο κατηγορίας δικαιούχων (είτε της εταιρείας συλλογικής διαχείρισης που εκπροσωπεί τους δημιουργούς ή τους καλλιτέχνες ή τους παραγωγούς φωνογραφημάτων ή τους οργανισμούς οπτικοακουστικών παραγωγών, είτε του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού, ως εκπροσώπου ενός συγκεκριμένου καναλιού).

Αυτή η εναλλακτική δυνατότητα παρουσιάζει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα ακριβώς αντίθετα από εκείνα τα οποία προκύπτουν από μια συνολική συμφωνία: η καταγγελία της συμφωνίας εκ μέρους ενός των συμβαλλομένων μερών δεν οδηγεί υποχρεωτικά στην έναρξη νέων διαπραγματεύσεων για όλους τους δικαιούχους, αλλά η καθοριζόμενη αμοιβή μπορεί να διαφέρει από δικαιούχο σε δικαιούχο.

– Η εκτεταμένη συλλογική άδεια

Είναι μια διαδικασία στα πλαίσια της οποίας μια εταιρεία συλλογικής διαχείρισης η οποία εκπροσωπεί σημαντικό μέρος των δικαιούχων μίας και της αυτής κατηγορίας διαπραγματεύεται για λογαριασμό του συνόλου των δικαιούχων με ένωση η οποία εκπροσωπεί τις επιχειρήσεις εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων. Το πλεονέκτημα είναι ότι η εταιρεία που εξουσιοδοτείται να διαπραγματευθεί αποκτά μεγάλη διαπραγματευτική ισχύ.

Αυτή η ιδέα της εταιρείας διαχείρισης που εξουσιοδοτείται από το σύνολο των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης και η οποία διαπραγματεύεται με ισοδύναμη ένωση που εκπροσωπεί

τις επιχειρήσεις εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων προϋποθέτει ότι, κατά τον καθορισμό των αντίστοιχων εντολών, έχουν χαραχθεί ορισμένοι προσανατολισμοί που θα ακολουθηθούν κατά τις διαπραγματεύσεις, πράγμα που διευκολύνει τις συζητήσεις μεταξύ των δύο εξουσιοδοτημένων φορέων. Το σχήμα αυτό θα μπορούσε να συμπληρωθεί με τον λεπτομερή καθορισμό των όρων καταγγελίας της συμφωνίας, η οποία δεν θα μπορούσε να γίνει παρά μόνον αν λάβει σχετική απόφαση η πλειονότητα των μελών μιας από τις δύο ενώσεις.

Μπορεί επίσης να τεθεί το ερώτημα αν και κατά πόσον θα ήταν σκόπιμη η παρέμβαση ενός τέτοιου εξουσιοδοτημένου οργανισμού ως μηχανισμού προσφυγής στην υποθετική περίπτωση στην οποία οι άμεσοι εκπρόσωποι των δικαιούχων δεν έχουν κατορθώσει, σε πρώτη φάση, να συνάψουν συνολική συμφωνία με τις επιχειρήσεις εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων ή όταν έχει γίνει καταγγελία της σύμβασης.

Δεν είναι αρμοδιότητα της Επιτροπής να οργανώσει τους όρους της διαπραγμάτευσης, διότι διαφορετικά θα υπονομευόταν η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων. Ωστόσο, η Επιτροπή παραμένει ευαίσθητη στις δυσκολίες που προκύπτουν και δεν μπορεί παρά να ενθαρρύνει τις πρωτοβουλίες που συμβάλλουν στη βελτίωση των όρων διαπραγμάτευσης.

3.2.2. Η καθιέρωση ενός ενιαίου φορέα επαφής στα πλαίσια της καλωδιακής αναμετάδοσης

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ορισμένοι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί διαχειρίζονται την απόκτηση όλων των δικαιωμάτων που συνδέονται με την καλωδιακή αναμετάδοση για λογαριασμό της επιχείρησης εκμετάλλευσης καλωδιακού δικτύου, η οποία παραμένει νομικά υπεύθυνη για την απόκτηση αυτών των δικαιωμάτων.

Η διαδικασία αυτή συνεπάγεται, για το ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό, τη διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων σύμφωνα με το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύει στο κράτος μέλος στο οποίο γίνεται η αναμετάδοση. Επομένως, ακόμη και αν ο ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός, κατά τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων για την αρχική μετάδοση, μπορεί να αποκτήσει συγχρόνως τα δικαιώματα που συνδέονται με καλωδιακές αναμεταδόσεις, για κάθε αναμετάδοση πρέπει να ακολουθείται μια συμβατική διαδικασία σε εθνική κλίμακα, σύμφωνα με το δίκαιο κάθε κράτους μέλους στο οποίο γίνεται η αναμετάδοση.

Αυτός ο δυνητικά μεγάλος αριθμός των συμβατικών σχέσεων είχε ως αποτέλεσμα να υποβληθεί στις υπηρεσίες της Επιτροπής η πρόταση για τη θέσπιση μιας έννοιας «ενιαίου φορέα επαφής», ο οποίος θα είναι ο ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός.

Ο ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός θα υποχρεούται να διαπραγματευθεί με τις εταιρείες συλλογικής διαχείρισης ενός συγκεκριμένου κράτους μέλους (σύμφωνα με το δίκαιο που ισχύει στο εν λόγω κράτος μέλος) μια σύμβαση για «το σύνολο των κερτιμένων δικαιωμάτων», η οποία καθορίζει την αμοιβή για την αρχική ραδιοτηλεοπτική μετάδοση και προβαίνει στον κατ' αρχήν προσδιορισμό της καταβολής ενός ορισμένου ποσοστού του κύκλου εργασιών που προκύπτει από την καλωδιακή αναμετάδοση για τις άλλες γεωγραφικές περιφέρειες. Η αμοιβή θα πρέπει να καταβληθεί όταν γίνει πραγματικά η αναμετάδοση. Όταν υπογραφεί σύμβαση μεταξύ μιας επιχείρησης εκμετάλλευσης καλωδιακού δικτύου και του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού, ο ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός ενημερώνει τις εταιρείες συλλογικής διαχείρισης με τις οποίες διαπραγματεύθηκε τη συμφωνία-πλαίσιο και καθορίζει την αμοιβή τους, ενώ οι εταιρείες συλλογικής διαχείρισης αναλαμβάνουν να μεταβιβάσουν στις συναδέλφους τους τις σχετικές πληροφορίες καθώς και το ποσό που συνδέεται με την εν λόγω αναμετάδοση, μαζί με τα πληροφοριακά στοιχεία που απαιτούνται για την κατανομή της αμοιβής μεταξύ των δικαιούχων.

Η έννοια του ενιαίου φορέα επαφής, αν και είναι ιδιαίτερα ελκυστική στα πλαίσια της εσωτερικής αγοράς, δεν μπορεί, ωστόσο, να υλοποιηθεί μέσω ενός μηχανισμού που έχει ως βάση το ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό, διότι η νομική ευθύνη και η χρηματοοικονομική δέσμευση που συνδέονται με τα δικαιώματα αναμετάδοσης και που βαρύνουν αρχικά την επιχείρηση εκμετάλλευσης καλωδιακού δικτύου θα μπορούσαν να αποδειχθούν ιδιαίτερα επαχθείς για ορισμένους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς. Θα θεσπιζόταν συνεπώς ένα σύστημα ενιαίου φορέα επαφής το οποίο θα εστερείτο αποτελεσματικότητας, δεδομένων των συγκεκριμένων δυσχερειών εφαρμογής που θα αντιμετώπιζαν διάφοροι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί όσον αφορά τον καθορισμό της αμοιβής.

Ο ενιαίος φορέας επαφής για τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων που συνδέονται με την καλωδιακή αναμετάδοση αποτελεί σημαντική πρόκληση και κινείται προς την κατεύθυνση της δυναμικής της εσωτερικής αγοράς. Κατά συνέπεια, πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο διεξοδικής μελέτης, ιδίως σε ένα περισσότερο οριζόντιο πλαίσιο, που συνδέεται με τις εξελίξεις που προκύπτουν από την ανάδυση της κοινωνίας της πληροφορίας, στα πλαίσια της οποίας αναμένεται να εξελιχθούν οι αρχές που έχει καθιερωθεί να εφαρμόζονται για τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων.

3.2.3. Ο εξορθολογισμός της διαχείρισης των δικαιωμάτων που συνδέονται με την εγκατάσταση συλλογικών κεραιών

Καθώς οι συλλογικές κατοικίες (πολυκατοικίες) πολλαπλασιάζονται, παρατηρείται το φαινόμενο να τοποθετούνται παραβολικές κεραιές στα κτίρια, παράλληλα με την τοποθέτηση και εσωτερικών εγκαταστάσεων (καλώδια, κουτιά διακλάδωσης/διακόπτες) που επιτρέπουν στους ενοίκους να λαμβάνουν προγράμματα⁹.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι εγκαταστάτες παραβολικών κεραιών πρέπει να πληρώσουν τέλη όταν εγκαθιστούν μια συλλογική κεραία, δεδομένου ότι μια τέτοια εγκατάσταση θεωρείται ως νέα παρουσίαση στο κοινό.

Σχετικά με το θέμα αυτό, η νομολογία στα κράτη μέλη δεν είναι ομοιόμορφη. Έτσι, ενώ θεωρείται γενικά ότι υπάρχει νέα παρουσίαση στο κοινό αν πρόκειται για εγκατάσταση σε ξενοδοχείο (διότι, στην περίπτωση αυτή, πρόκειται για εγκατάσταση η οποία γίνεται για την άσκηση και για τις ανάγκες της σχετικής εμπορικής δραστηριότητας), το συμπέρασμα αυτό δεν συνάγεται συστηματικά και ορισμένα εθνικά δικαστήρια θεωρούν ότι η εγκατάσταση στα πλαίσια μιας συνιδιοκτησίας ιδιωτικής χρήσεως δεν συνιστά παρουσίαση στο κοινό και δεν υπόκειται στην καταβολή τελών για τα δικαιώματα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα.

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εξετάζοντας προδικαστικό ερώτημα¹⁰ σχετικά με μια τέτοια εγκατάσταση σε ένα ξενοδοχείο, αποφάνθηκε με σαφήνεια ότι το ζήτημα αυτό δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/83/ΕΟΚ και ότι πρέπει να αξιολογηθεί με βάση το εθνικό δίκαιο.

⁹ Πρέπει να υπομνηστεί σχετικά ότι η Επιτροπή εξέδωσε στις 17 Ιουνίου 2001 ανακοίνωση σχετικά με την εφαρμογή των γενικών αρχών που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών όσον αφορά τη χρήση παραβολικών κεραιών, ανακοίνωση στην οποία γίνεται λόγος για το «δικαίωμα στη χρήση κεραίας» το οποίο έχει κάθε ιδιώτης στην εσωτερική αγορά [έγγραφο COM (2001)351].

¹⁰ Απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 2000 στην υπόθεση C-293/98.

Στο πλαίσιο της απόφασης αυτής, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων παραπέμπει στο άρθρο 3 παράγραφος 1, της πρότασης της Επιτροπής, άρθρο το οποίο παρέμεινε αμετάβλητο στην οδηγία 2001/29/EK για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας. Η διάταξη αυτή, σκοπός της οποίας είναι να μεταφέρει στο κοινοτικό δίκαιο το άρθρο 8 της Συνθήκης για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας του 1996, ορίζει ότι «τα κράτη μέλη παρέχουν στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν κάθε παρουσίαση στο κοινό των πρωτοτύπων και αντιγράφων των έργων τους, με ενσύρματα ή ασύρματα μέσα, καθώς και να καθιστούν προσιτά τα έργα τους στο κοινό, κατά τρόπον ώστε οποιοσδήποτε από το κοινό να μπορεί να έχει πρόσβαση σε αυτά από τον τόπο και κατά το χρόνο που επιλέγει ο ίδιος.»

Στα πλαίσια της οδηγίας 93/83/ΕΟΚ, κατά την κτήση των δικαιωμάτων που συνδέονται με τη μετάδοση μέσω δορυφόρου, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, η πραγματική ακροαματικότητα και η δυνητική ακροαματικότητα. Κατά συνέπεια, μία από τις παραμέτρους για την εκτίμηση της ακροαματικότητας αυτής θα έπρεπε να είναι ο αριθμός εγκαταστάσεων λήψης σημάτων στο έδαφος, δηλαδή ο αριθμός των παραβολικών κεραιών σε συνδυασμό με τον αριθμό των εσωτερικών εγκαταστάσεων, που επιτρέπουν τον προσδιορισμό του αριθμού νοικοκυριών ανά κτίριο.

Ωστόσο, δεδομένου ότι η έννοια «κοινό» δεν ορίζεται ούτε σε διεθνές ούτε σε κοινοτικό επίπεδο, το ύψος των τελών που συνδέονται με τη δορυφορική ραδιοτηλεοπτική μετάδοση, είτε περιλαμβάνει είτε όχι εκείνα τα οποία μπορούν να συνδέονται με τις εγκαταστάσεις σε συλλογικές κατοικίες, καθορίζεται βάσει του εθνικού δικαίου.

Σε σχέση με το θέμα αυτό, πρέπει να διαπιστωθεί ότι η καταβολή τελών στο κράτος μέλος στο οποίο γίνεται η συλλογική εγκατάσταση αποτελεί εμπόδιο για την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών¹¹ ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης, τόσο από την πλευρά των αποδεκτών των υπηρεσιών, που είναι οι τηλεθεατές, διότι καθιστά συνήθως επαχθέστερη τη χρήση παραβολικών κεραιών και την πρόσβαση σε προγράμματα που μεταδίδονται διασυνοριακά, όσο και από την πλευρά των παροχών υπηρεσιών, διότι η δορυφορική λήψη των προγραμμάτων που εκπέμπουν γίνεται λιγότερο ελκυστική. Όταν ακόμη και η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας αποτελεί στόχο γενικού συμφέροντος που αναγνωρίζεται από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, τίθεται το ερώτημα της αναλογικότητας τέτοιων μέτρων για τη διασφάλιση της προστασίας αυτής.

Έτσι, η Επιτροπή θεωρεί την προστασία των δικαιωμάτων του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων στο επίπεδο των δορυφορικών ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων και μόνον ως σύμφωνη με την εσωτερική αγορά, εφόσον ο καθορισμός του ύψους των σχετικών τελών πρέπει να γίνεται ιδίως με βάση την ακροαματικότητα. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να λάβουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλιστεί η πλήρης προστασία των δικαιούχων στα πλαίσια του καθορισμού των τελών που συνδέονται με τις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις, βάσει απόλυτα σαφών κριτηρίων σε σχέση με την ακροαματικότητα.

¹¹ Βλ. απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2001 στην υπόθεση C-17/00, De Coster

4. ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΣΤΟ ΝΕΟ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το οπτικοακουστικό πλαίσιο έχει μεταβληθεί σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό από τότε που άρχισε να ισχύει η οδηγία: ο αριθμός των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, των μέσων παρουσίασης και των μορφοτύπων είναι πολύ μεγαλύτερος, πράγμα που οδήγησε σε μεγάλη αύξηση και διαφοροποίηση των προτεινόμενων προγραμμάτων.

Γίνονται πολυάριθμες συζητήσεις για την εξέλιξη του εν λόγω πλαισίου, οι οποίες συνδέονται ιδίως με την εμφάνιση της ψηφιακής τηλεόρασης, η οποία υπάρχει ήδη στον τομέα των δορυφορικών και επίγειων ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων και θα επεκταθεί, στο εγγύς μέλλον, στις καλωδιακές μεταδόσεις.

Αυτή η τεχνολογική πρόοδος δεν ενδιαφέρει την παρούσα έκθεση, διότι δεν επηρεάζει τις αρχές της οδηγίας οι οποίες εφαρμόζονται αδιακρίτως, είτε η μετάδοση γίνεται αναλογικά είτε ψηφιακά. Αντίθετα, πρέπει να αναλυθεί η επέκταση της οδηγίας σε άλλους τρόπους μετάδοσης, διαφορετικούς από τους ήδη καλυπτόμενους.

4.1. Η διαφοροποίηση των εθνικών τρόπων μετάδοσης

Μια πρώτη διαπίστωση αφορά τα μέσα μετάδοσης σε επίπεδο κρατών μελών, τα οποία δεν αποτελούνται πλέον, κατά κύριο λόγο, από επίγεια μέσα επικοινωνίας, αλλά και από δορυφορικά επικοινωνιακά μέσα.

Όμως, όπως προβλέπει το άρθρο 3, παράγραφος 2 της οδηγίας, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι μια συλλογική σύμβαση η οποία συνάπτεται μεταξύ εταιρείας συλλογικής διαχείρισης και ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού μπορεί να επεκταθεί και σε δικαιούχους της ίδιας κατηγορίας οι οποίοι δεν εκπροσωπούνται από την εταιρεία συλλογικής διαχείρισης, εφόσον τα προγράμματα μεταδίδονται συγχρόνως μέσω δορυφόρου και με επίγεια μέσα. Εφόσον, σήμερα, χρησιμοποιούνται ενίοτε μόνο μέσα μετάδοσης μέσω δορυφόρου, θα μπορούσε να προταθεί η τροποποίηση της οδηγίας προς την κατεύθυνση αυτή, αν η οδηγία επρόκειτο να αποτελέσει αντικείμενο ουσιαστικότερων τροποποιήσεων.

4.2. Η διαφοροποίηση των τρόπων διασυνοριακής αναμετάδοσης

Εκτός από τη δορυφορική ραδιοτηλεοπτική μετάδοση, βρίσκονται ήδη σε περισσότερο ή λιγότερο προχωρημένο στάδιο η αναμετάδοση μέσω των ερτζιανών κυμάτων, η αναμετάδοση τηλεοπτικών προγραμμάτων μέσω του Internet καθώς και η δορυφορική αναμετάδοση.

Ως εκ τούτου, τέθηκε το ερώτημα αν και σε ποιο βαθμό θα ήταν σκόπιμο να μεταφερθούν «mutatis mutandis» οι αρχές διαχείρισης των δικαιωμάτων του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων που διέπουν την καλωδιακή αναμετάδοση και στα άλλα μέσα ταυτόχρονης, ενιαίας και διασυνοριακής αναμετάδοσης, βάσει της αρχής της τεχνολογικής ουδετερότητας.

Σχετικά με το θέμα αυτό, η οδηγία 92/100/ΕΟΚ σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας¹² καθώς και η οδηγία 2001/29/ΕΚ για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας¹³ ορίζουν ότι οι δημιουργοί, οι καλλιτέχνες-

¹² ΕΕΕΚ αριθ. L 346 της 27.11.92, σελίδα 61.

¹³ ΕΕΕΚ αριθ. L 167 της 22.06.2001, σελίδα 10.

ερμηνευτές, οι παραγωγοί φωνογραφημάτων και οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί κατέχουν αποκλειστικά δικαιώματα ή δικαίωμα αμοιβής για τις διάφορες ταυτόχρονες αναμεταδόσεις.

- Από τεχνολογική άποψη, οι ισχύουσες προϋποθέσεις για την ψηφιακή αναμετάδοση μέσω των ερτζιανών κυμάτων εμφανίζουν ομοιότητες με την καλωδιακή αναμετάδοση. Εντούτοις, πρέπει να αναγνωρισθεί ότι ο τρόπος αυτός αναμετάδοσης βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο και, ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί αναγκαία τη θέσπιση γενικότερων προϋποθέσεων ανάπτυξης του εν λόγω τρόπου μετάδοσης πριν να αποφασισθεί η ενδεχόμενη επέκταση του ισχύοντος συστήματος διαχείρισης των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων όσον αφορά την καλωδιακή μετάδοση.

- Με τις οδηγίες 2000/31/EK¹⁴ και 2001/29/EK θεσπίστηκαν ορισμένες αρχές και προϋποθέσεις σχετικά με την αναμετάδοση μέσω του Internet. Η Επιτροπή θεωρεί καταλληλότερη την υπαγωγή του τρόπου διαχείρισης των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων του εν λόγω τρόπου αναμετάδοσης στο πλαίσιο που δημιουργήθηκε με τις δύο προαναφερθείσες οδηγίες, οι οποίες εξάλλου έχουν αρχίσει να μεταφέρονται στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών.

- Όσον αφορά τη δορυφορική αναμετάδοση, πρόκειται για περιπτώσεις στις οποίες ένας διανομέας μέσω δορυφόρου (που δεν αποτελεί ούτε ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό ούτε φορέα διασφάλισης δορυφορικής διαβίβασης) συγκεντρώνει σε μπουκέτο ένα ορισμένο αριθμό καναλιών που έχουν ήδη υπάρξει αντικείμενο μιας πρώτης μετάδοσης, ενοικιάζει ζεύξεις μετάδοσης από ένα φορέα δορυφορικών ζεύξεων και παρέχει το εν λόγω μπουκέτο στους τηλεθεατές έναντι συνδρομής.

Εν προκειμένω, η εφαρμογή της αρχής της υποχρεωτικής συλλογικής διαχείρισης θα κατέληγε σε ισότητα μεταχείρισης η οποία δεν θα ήταν παρά φαινομενική, διότι θα οδηγούσε στην ταυτόσημη αντιμετώπιση διαφορετικών καταστάσεων. Πράγματι, η καλωδιακή αναμετάδοση έχει σχετικά περιορισμένη γεωγραφική εμβέλεια στα εθνικά (δηλαδή, τοπικά) όριά της, η οποία δεν έχει καμία σχέση με την εμβέλεια της δορυφορικής αναμετάδοσης που καλύπτει με ευχέρεια όλη την Ευρώπη.

Η θέσπιση της αρχής της συλλογικής διαχείρισης για τις εν λόγω δραστηριότητες αναμετάδοσης θα περιόριζε σημαντικά την ελευθερία των δικαιούχων, οι οποίοι δεν θα είχαν πλέον τη δυνατότητα να αντιταχθούν στις αναμεταδόσεις αυτές. Όμως, ορισμένα από τα προγράμματα που περιέχονται στις εν λόγω αναμεταδόσεις δεν αποτελούν μόνο αντικείμενο παρουσίας στα πλαίσια ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης, αλλά μπορούν να παρουσιάζονται και σε άλλα μέσα, σύμφωνα με χρονολογική «αλυσίδα» η οποία καταρτίζεται κατά τρόπον ώστε να μεγιστοποιηθούν οι δυνατότητες λήψης αμοιβής για το σχετικό έργο. Σημειώνεται ότι η χρονολογική σειρά των διαφόρων παρουσιάσεων ενός έργου οργανώνεται σε εθνική βάση, ανάλογα με την επιτυχία που σημείωσε αρχικά το έργο αυτό στο κράτος μέλος στο οποίο παρήχθη.

Όμως, η αναμετάδοση προγραμμάτων στο πλαίσιο μπουκέτων που μεταδίδονται μέσω δορυφόρου εξαρτάται από την προαναφερόμενη χρονολογική σειρά παρουσιάσής τους από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας: εφόσον τα χρησιμοποιούμενα τεχνικά μέσα εξασφαλίζουν ευρύτατη εμβέλεια στα σχετικά μέσα αναμετάδοσης, τυχόν περιορισμός της άσκησης των

¹⁴ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά ΕΕΕΚ L170 της 17.07.2000, σ. 1

αποκλειστικών δικαιωμάτων θα μπορούσε να διακυβεύσει αυτή τη χρονολογική αλυσίδα και, επομένως, σε κάποιο βαθμό, τις δυνατότητες αμοιβής για κάποιο έργο.

Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν θεωρεί προς το παρόν ενδεδειγμένη την επέκταση του καθεστώτος της υποχρεωτικής συλλογικής διαχείρισης στις άλλες κατηγορίες αναμεταδόσεων θα ήταν μη ρεαλιστική.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Το πεδίο εφαρμογής των μηχανισμών που προβλέπει η οδηγία για τη διευκόλυνση ορισμένων διασυνοριακών τρόπων μετάδοσης προγραμμάτων όχι μόνο δεν αλλοιώθηκε, αλλά αντίθετα ενισχύθηκε από την εξέλιξη των προσφερόμενων τηλεοπτικών υπηρεσιών. Εξάλλου, η εμπειρία κατέδειξε ότι η εφαρμογή των μέτρων της "οδηγίας για την τηλεόραση χωρίς σύνορα" που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ελεύθερης λήψης και μετάδοσης τηλεοπτικών προγραμμάτων από άλλα κράτη μέλη θα αποδυναμωθεί εάν δεν επιλυθούν οι δυσχέρειες που υφίστανται όσον αφορά τη μεταφορά των δικαιωμάτων του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων.

Φαίνεται, ωστόσο, ότι ορισμένες αρχές της οδηγίας πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο διεξοδικής εξέτασης. Η Επιτροπή ανησυχεί ιδιαίτερα για τις δυσκολίες πρόσβασης των πολιτών στα δορυφορικά κανάλια που εκπέμπουν εκτός του κράτους μέλους όπου κατοικούν οι ενδιαφερόμενοι πολίτες, διότι, πέραν του ότι υπονομεύεται μια θεμελιώδης αρχή της οδηγίας 93/83/ΕΟΚ, δεν μπορεί, επιπλέον, να ασκηθεί πλήρως η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και των υπηρεσιών, ενώ συγχρόνως εμποδίζεται η ανταπόκριση στις προσδοκίες των τηλεθεατών, καθώς και η αξιοποίηση των πολιτιστικών και οικονομικών ευκαιριών που συνεπάγεται η εσωτερική αγορά. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα επιδιώξει να μελετήσει, σεβόμενη την προστασία των δικαιούχων, τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσαν να ικανοποιηθούν αυτές οι προσδοκίες των πολιτών, οι οποίες διογκώνονται συνεχώς με την αύξηση των μετακινήσεων και την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών στις οποίες έχει πρόσβαση το ευρύ κοινό μέσα στην Ένωση. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή προτίθεται να αναλάβει πάραυτα δράση, σε στενή συνεργασία με τους ενδιαφερομένους και τους εκπροσώπους των αρμόδιων εθνικών αρχών, ώστε να διευκολύνει τη διεξαγωγή ενός διεξοδικού, εποικοδομητικού και αναγκαίου διαλόγου ενόψει ενός σαφούς στόχου του οποίου η υλοποίηση παρουσιάζει αναμφισβήτητες δυσχέρειες.

Η εξέλιξη των τηλεοπτικών υπηρεσιών στο πλαίσιο της κοινωνίας της πληροφορίας οδηγεί την Επιτροπή στη διερεύνηση της αναγκαιότητας προσαρμογής ορισμένων υφιστάμενων μηχανισμών που συνδέονται με την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων (διευθέτηση των διαφορών, ρόλος των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης): **συνεπώς, ο τρόπος διαχείρισης των δικαιωμάτων που συνδέονται με την καλωδιακή αναμετάδοση και η διαδικασία μεσολάβησης θα αξιολογηθούν στο γενικό πλαίσιο εξέλιξης των οπτικοακουστικών μέσων στην κοινωνία της πληροφορίας, προτού εξεταστεί η σκοπιμότητα αναθεώρησης της οδηγίας 93/83/ΕΟΚ.** Τέλος, οι σημερινές τεχνολογικές εξελίξεις εν γένει (όπως η ψηφιακή τηλεόραση και το Internet) θα αυξήσουν σε πολύ μεγάλο βαθμό τις δυνατότητες και τα μέσα διασυνοριακής παροχής των οπτικοακουστικών υπηρεσιών. Οι οπτικοακουστικές υπηρεσίες που θα προσφέρονται στο κοινό στο άμεσο μέλλον θα αλλάξουν τις συνήθειες των τηλεθεατών, διότι θα τους επιτρέψουν να έχουν περισσότερο εξατομικευμένη πρόσβαση στις υπηρεσίες αυτές. Ωστόσο, είναι πολύ νωρίς για να εκτιμηθεί το περιεχόμενο και το εύρος των αλλαγών αυτών και, ως εκ τούτου να καθορισθεί στην παρούσα φάση η ανάγκη πιθανής διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 93/83/ΕΟΚ.